

ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЙ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

Маркова Є. С.

Анотація. У статті окреслено напрямки практичного використання мультимедійних презентацій у педагогічній діяльності вчителя початкової школи.

Ключові слова: мультимедійні презентації, класифікація мультимедійних презентацій.

В умовах становлення і розвитку високотехнологічного інформаційного суспільства постає необхідність у стовідсотковому впровадженні в навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій [3]. Тому майбутній вчитель початкової школи повинен відповідати сучасним вимогам суспільства. Одним із напрямків використання ІКТ у навчально-виховному процесі є застосування мультимедія-технологій, а саме презентацій.

Підґрунтям впровадження мультимедійних технологій до освітнього простору є властивість мультимедія — гармонійне інтегрування різних видів інформації. За рахунок інтенсифікації сприйняття школярами навчального матеріалу стає можливим залучити учнів до процесу пізнання як суб'єктів навчальної діяльності. Разом з тим, упровадження мультимедійних технологій в практику початкового навчання й досі залишається на дискусивно-експериментальному рівні [1].

Тому є актуальним питання навчання майбутніх учителів початкової школи розробляти свої власні презентації, орієнтуватися в їх класифікації і використовувати мультимедійні технології у майбутній педагогічній діяльності.

Питання формування комп'ютерної грамотності, інформаційної культури всіх учасників освітнього процесу, перспективи та проблеми застосування мультимедійних засобів навчання розглядають В. Биков, Р. Гуревич, А. Гуржій, К. Елшир, М. Жалдак, Ю. Жук, І. Захарова, М. Кадемія, Г. Кедровіч, В. Ключко, Г. Козлакова, А. Коломієць, Ю. Машбиць, Л. Петухова, І. Підласий, Є. Полат, І. Роберт, С. Свириденко, О. Співаковський, А. Хуторський, Д. Чернілевський, О. Шиман та ін. Окремі аспекти використання інформаційних технологій у практиці початкового навчання досліджувались в працях В. Андрієвської, О. Суховірської, В. Шакоцька, О. Шиман та ін. Крім того, на сьогодні багато праць присвячено питанням впровадження практичного досвіду використання мультимедія в початковій ланці навчання (Ю. Громова, І. Мураль, Л. Югова та ін.), що свідчить про невпинний інтерес педагогів-практиків до пошуку шляхів ефективного використання мультимедія.

Але деякі аспекти використання мультимедійних технологій навчання, а саме недостатня розробка теоретичних положень щодо застосування мультимедійних презентацій у початковій школі, відсутність обґрунтованої класифікації, психологічних передумов використання мультимедійних технологій у навчально-виховному процесі молодшої школи, умов вибору і функціонування мультимедійних засобів, організації навчального процесу з їх застосуванням, потребують подальшого дослідження і розробки. Потужний потенціал і недостатня розробка вказаних аспектів використання мультимедійних презентацій, відсутність цілі-

сної концепції формування навичок і вмінь використання мультимедійних технологій у педагогічній діяльності майбутніми вчителями початкової школи зумовили актуальність теми нашого дослідження.

Метою даної статі є розгляд напрямків використання майбутніми вчителями початкової школи мультимедійних презентацій у педагогічній діяльності.

У літературі не існує загальноновизнаної класифікації презентацій за типом змісту й оформленням. Наприклад, Ястребов Л. Й. [7] пропонує класифікувати презентації за ступенем їх «оживлення» різними ефектами. Він виділяє такі групи презентацій.

1. Офіційна презентація — різного роду звіти, доповіді тощо перед серйозною аудиторією, у якій необхідним є строгий дизайн, витриманість, єдиний шаблон оформлення для всіх слайдів, вимагається чітке структурування і розміщення на слайдах всіх тез доповіді.

2. Офіційно-емоційна презентація. Така презентація використовується для двох цілей: передати слухачам деяку офіційну інформацію та надихати їх, переконати в чомусь. Наприклад, таку презентацію можна зробити на батьківські збори.

3. «Плакати». У цьому випадку презентація складається тільки з ілюстративного матеріалу. На слайдах — тільки ілюстрації з мінімумом підписів, комп'ютер використовується як звичайний слайд-проектор. Уся робота з пояснення змісту покладається на доповідача. Дуже бажаний єдиний шаблон оформлення.

4. «Подвійна дія». На слайдах презентації, крім зображень, використовується текстова інформація. Вона може або пояснювати зміст слайду або його «розширювати».

5. Інтерактивний семінар створюється для проведення семінару в режимі діалогу з аудиторією. Стають допустимими різноманітні анімації, рухомі малюнки, фотографії, що обертаються, об'єкти навігації, і особливо — розгалуження презентації: залежно від відповідей слухачів, їх реакції на запитання і твердження.

6. Електронний роздатковий матеріал. Матеріал презентації має викладатися вичерпно докладно, оскільки у слухача немає можливості перепитувати доповідача. Додатковий матеріал може міститися в гіперпосиланнях або у спеціальних замітках до слайду. Якщо презентація призначена для самостійної роботи, її інтерфейс, навігація по слайдах, можливості розгалуження повинні бути добре продумані й обґрунтовані.

7. «Інформаційний ролик». Ролик має демонструватися самостійно і незалежно від доповідача, причому автоматично повертатися до його початку. Весь показ проходить в автоматичному режимі. Презентація містить матеріали інформаційно-рекламного характеру, наочні матеріали, розраховані на швидке сприйняття. Наприклад, така презентація може використовуватися на ви-

ставках. Добре, коли така презентація супроводжується дикторським пояснюючим текстом, що звучить з колонок.

Морзе Н.В. та Дементієвська Н.П. пропонують класифікувати презентації за такими ознаками [2].

1. За кількістю медіа засобів: мультимедія (звуки, зображення, відеофрагменти); текстова (з мінімальним ілюструванням); комбінована.

2. За призначенням: комерційні (здебільшого рекламного характеру); інформаційні; навчальні тощо.

Серед навчальних презентацій залежно від цілей її застосування вони пропонують виділити: лекційні (викладача); звіт про результати діяльності, проєкт, дослідження (учнівська робота); тест (як викладача, так і учнів).

За способом подання слайдів розрізняють презентації:

1. Для супроводу лекції, виступу — із записом голосу лектора чи унім супроводом.

2. Слайд-шоу — без супроводу лектора або із записаним голосом доповідача.

3. Комбінована — з унім супроводом, із записаним голосом, частиною якої може бути слайд-шоу.

Крім того, навчальні презентації можна класифікувати за дидактичними ознаками: учительські й учнівські.

При цьому учительські презентації призначені для:

- супроводу лекції (текст, ілюстрації, інтерактивні засоби спілкування з аудиторією);
- ілюстрування лекції, доповіді (тільки малюнки, графіка, відео);
- узагальнення, представлення результатів діяльності учнів, наприклад, для доповіді на педагогічній, методичній раді тощо;
- постановки проблеми, створення пізнавальної мотивації учнів, колег тощо;
- перевірки або самооцінювання знань чи вмінь, тобто тестові;
- виконання вже зазначених функцій, тобто комбінована.

Учительська презентація за призначенням може бути:

- проблемною — вступ до теми;
- інформативною: інструкції, приклади для учнів, форми оцінювання, консультування. Вона використовується учнями самостійно впродовж вивчення теми, доступна їм в будь-який час навчального процесу;
- діагностичною, контролюючою: використовується для перевірки знань учнів, самооцінювання на-

прикінці вивчення теми, розділу, уроку. Використовується учнями індивідуально і самостійно після вивчення розділу, теми й доступна їм в присутності вчителя чи у вільному доступі.

Ми пропонуємо розглянути напрямки використання презентацій вчителями початкової школи у педагогічній діяльності (рис. 1).

Перший напрямок містить у собі демонстраційний матеріал, побудований у вигляді цільного сюжету, подання якого не вимагає втручання користувача. Це можуть бути скановані з високою якістю книжки дитячих письменників, ілюстровані відомими художниками (мультимедійні діафільми, казки); репродукції знаменитих картин; фотографії різної тематики зі звуковим супроводом або без нього, енциклопедії, електронні звіти і журнали.

Під час створення презентацій другого напрямку вчитель має найбільшу творчу волю в реалізації слайдів різного оформлення й структури. Тут можна застосовувати шаблони оформлення, що відповідають тематичі показуваного на слайді матеріалу; найбільш підходящу структуру розміщення об'єктів; доречні анімаційні ефекти, використовувати не тільки для художнього враження, а також для рішення дидактичних завдань, наприклад:

• дозованого подання теоретичного матеріалу, появи відповіді на завдання — ефект входу з різними характеристиками (виникнення, виліт, спіраль і т. п.);

• розподілу об'єктів по поняттях (множинах), виділення правильної відповіді, сполучення завдання й відповіді — ефекти виділення (обертання, хитання, зміна розмірів, зміна кольорів і т. п.), шляхи переміщення (особливо намалювати користувальницький шлях);

• зникнення (вилучення) зайвих об'єктів із множини або неправильних відповідей — ефект виходу (виліт в обраному напрямку, по спіралі, зникнення зі збільшенням, згортання зі зникненням і т. п.).

На екрані можуть також з'являтися визначення, схеми, які діти записують у зошит (за наявності технічних можливостей короткий конспект змісту презентації може бути роздрукований для кожного учня), тоді як вчитель, не витрачаючи час на повторення, встигає розповісти більше.

На етапі контролю й закріплення знань і для визначення рівня навчальних досягнень можна використати презентації, які мають розгалужену структуру за рахунок гіпертекстових посилань. Самостійно працюючи з такими презентація-

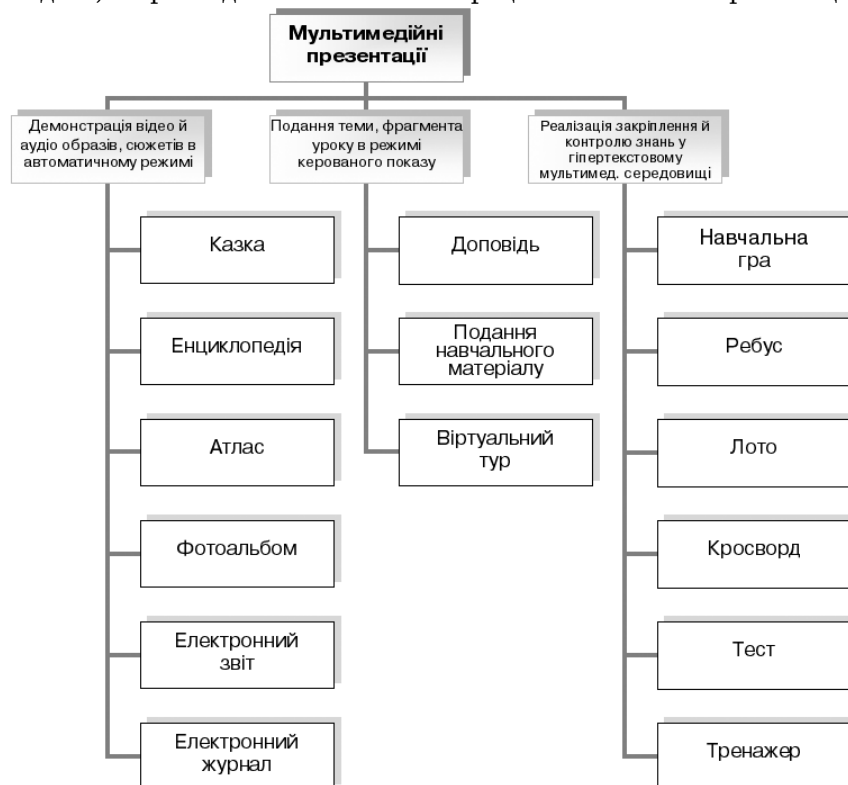

Рис. 1. Напрямки використання мультимедійних презентацій

ми, учень має можливість опанувати навчальним матеріалом з обліком своїх індивідуальних особливостей, виробити стабільні навички, здійснити самоконтроль.

Перевірка дій користувача в мультимедійних презентаціях не обмежується тільки настроюванням анімаційних ефектів і заданих для них параметрів. Можливо також визначити час анімації за допомогою тригера, що дозволяє створювати інтерактивні навчальні презентації зі зворотним зв'язком, наприклад презентація-тест, навчальна гра, кросворд, ребус, лото.

Діти дуже люблять виконувати завдання такого типу, і процес оцінювання стає захоплюючою пригодою, яка дозволить розширити горизонти і забезпечити глибину знань, які необхідні молодшим школярам, модернізувати навчально-інформаційний матеріал; зробити процес здобування й оцінювання знань більш яскравим, захоплюючим, невимушеним і різноманітним; ефективніше здійснювати оцінювання.

Крім вище зазначених можливостей використання мультимедійних презентацій, можливо також на попередньому етапі підготовки до оцінювання роздруковувати слайди презентацій, щоб учні мали змогу ознайомитися із завданнями, або ж дали розгорнуту відповідь чи пояснення на запитання в письмовому вигляді.

За відсутності доступу до комп'ютерів роздруковані матеріали презентацій так само можна використовувати для проведення тестового контролю, для цього необхідно здійснити відправлення її в текстовий процесор Word за допомогою команди **Файл Відправити в MS Word**, де попередньо вибрати розмітку сторінки в MS Word: якщо **Помітки нижче слайдів**, то в текстовому процесорі на сторінці відобразиться по одному слайдові з розлінованими рядками під ним; якщо **Помітки справа від слайдів**, зміст слайдів відобразиться в умовній таблиці, де в одній комірці кожного рядка буде розміщене саме зображення слайду, а в другій — розліновані рядки для записів [1, с. 230].

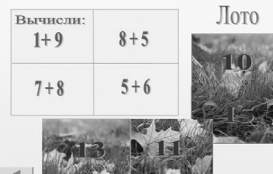

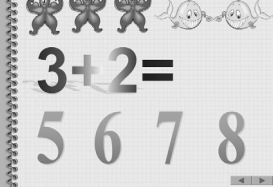

У таблиці 1 ми пропонуємо розглянути деякі варіанти слайдів по вищезазначених напрямках використання мультимедійних презентацій.

Висновки. Мультимедійні технології загалом, і зокрема презентації, це потужний інструмент у педагогічній діяльності вчителя початкової школи. Тому майбутні вчителі неодмінно повинні орієнтуватися в напрямках використання електронних презентацій і володіти навичками з їх створення.

Нами було визначено напрямки використання мультимедійних презентацій: демонстрація відео й ау-

Таблиця 1

Приклад слайда	Опис
	<p>Діафільми та мультимедійні казки у дітей викликають жвавий інтерес. Такі презентації створюються з окремих кліпартів, сканованих зображень, ілюстрацій художників та ін.</p> <p>Вчитель може демонструвати озвучену казку дітям, або ж вимкнути звук, щоб учні читали самостійно коментарі до кожного анімованого слайду</p>
 <p>Утро на море</p>	<p>Фотоальбом PowerPoint — це презентація, яка створена для відображення особистих і ділових фотографій. У нього можна додати спеціальні ефекти, включаючи привабливі переходи між слайдами, барвисті фони й теми, спеціально розроблені макети й інші засоби. Коли фотографії вже перебувають в альбомі, можна додати підписи, настроїти порядок і макет, додати рамки навколо малюнків і навіть застосувати тему, щоб ще більше змінити зовнішній вигляд альбому [5]</p>
 <p>Скульптура</p>	<p>Сучасні засоби накопичення й обміну інформацією створюють нові способи для збору, перевірки, обробки й подання інформації.</p> <p>За допомогою програми PowerPoint можливо створити енциклопедію для молодших школярів, додавши зображення та відповідні пояснення у тестових рамках</p>
 <p>Из какой сказки этот персонаж?</p> <p>Сказка "О золотой рыбке" Сказка "О царь Салтане"</p> <p>Сказка "О золотом петушке"</p>	<p>Для реалізації тестів у PowerPoint використовуються гіперпосилання, анімація, тригери. При створенні тестових завдань із використанням гіперпосилань потрібно ретельно продумати структуру презентації, переходи між слайдами, у тому числі схованими.</p> <p>Попередньо для учнів проводиться інструктаж, що повинен бути чітким і зрозумілим для виконання. Наприклад, вибрати правильну відповідь, клацнувши по ньому лівою кнопкою миші</p>
 <p>Знайди зайве</p> <p>Невірно! Невірно! Невірно!</p>	<p>Ефективними засобами збудження живого інтересу до вивчення будь-якого предмету в початкових класах поряд з різними іншими методами є навчальні ігри, що зближують навчальну діяльність з основним видом діяльності молодших школярів — грою. Вона переключає довільну увагу дітей на навчальний процес, на розв'язування навчальної задачі. Такі уроки-завдання допомагають учителю урізноманітнювати роботу, знімають напруження від звичної навчальної діяльності, переключають увагу школярів; вони є цінним засобом виховання розумової активності дітей, що активізує психічні процеси, викликає в учнів живий інтерес до процесу пізнання</p>

	<p>Ребус — це загадка-жарт, у котрій слово або фраза зображуються за допомогою малюнків, різних предметів, комбінацій букв, цифр, нот й інших знаків. У ребусах можна зашифрувати прислів'я, приказки, загадки, окремі фрази й слова. Щоб розгадати ребуси, необхідно знати правила, за якими їх складають і розшифровують.</p> <p>Для створення ребусів необхідно скористатися відповідно підібраними кліпартами, застосувати анімацію і звуковий супровід на власний розсуд. Поява відповіді може відбуватися за допомогою гіперпосилання, анімації чи тригера. Доцільно використовувати анімацію, яка буде відбуватися після натискання на клавішу мишки</p>
	<p>За допомогою інтерактивного лото можливо реалізувати цілий низку завдань з різних дисциплін, які вивчаються у початковій школі.</p> <p>Ми пропонуємо приклад слайду для закріплення знань з додавання в межах 20, призначений для фронтальної роботи вчителя з учнями</p>
	<p>Мультимедійні кросворди викликають більше позитивних емоцій в учнів, чим аналогічні завдання на папері, а також дозволяють заощадити час на уроці й індивідуалізувати навчання. Комп'ютерні кросворди також підвищують ефект мотивації навчання.</p> <p>Можливі варіанти організації роботи з кросвордом: Учні працюють на заздалегідь підготовлених бланках. Перевірка здійснюється вчителем за допомогою проектора або дошки. Учні відповідають усно на запитання кросворда. Поетапна перевірка здійснюється вчителем за допомогою проектора або дошки</p>
	<p>Використовуючи PowerPoint, можливо створити мультимедійні тренажери для закріплення умінь, навичок учнів через виконання, і можливість виправлення помилкових кроків.</p> <p>З його допомогою можна сформувати навички вирішення типових завдань, усвідомити зв'язок між отриманими теоретичними знаннями і конкретними проблемами, на вирішення яких вони можуть бути спрямовані</p>
	<p>До найбільш ефективних форм викладу навчального матеріалу слід віднести мультимедійні презентації, створені за допомогою Microsoft PowerPoint. Ця мультимедійна форма дозволяє подати матеріал як систему яскравих опорних образів, наповнених вичерпною структурованою інформацією в алгоритмічному порядку. Мета такого подання навчальної інформації, перш за все, у формуванні у школярів системи образного мислення</p>
	<p>За допомогою програми PowerPoint можна створювати електронні звіти; результати проектів, досліджень і опитувань різних типів; рекламну інформацію про заклад, подію або акцію тощо.</p> <p>Так як при підготовці презентації можна застосовувати фрагменти документів, створених в інших додатках (Paint, Word, Excel), це полегшує роботу зі створення звітних документів.</p>

діо образів, сюжетів в автоматичному режимі; подання теми, фрагмента уроку в режимі керованого показу; реалізація закріплення й контролю знань у гіпертекстовому мультимедійному середовищі, котрі повинні допомогти в подальшій організації навчального процесу початкової школи.

Література

1. Андрієвська В. М., Олефіренко Н. В. Мультимедійні технології у початковій ланці освіти [Електронний ресурс] / В. Андрієвська, Н. Олефіренко // Інформаційні технології і засоби навчання. — 2010. — №2 (16). — Режим доступу до журналу: <http://www.ime.edu-ua.net/em.html>.
2. Дементієвська Н. П., Морзе Н. В. Проектування, створення та використання навчальних мультимедійних презентацій як засобу розвитку мислення учнів [Електронний ресурс] / Н. Дементієвська, Н. Морзе. — Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/ITZN/em2/content/07dnpsts.html>.

3. Концепції Державної цільової програми впровадження у навчально-виховний процес загальноосвітніх навчальних закладів інформаційно-комунікаційних технологій «Сто відсотків» на період до 2015 року. — Освіта.ua. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/8835.
4. Павленко Е. Ребусы для детей [Електронний ресурс] / Е. Павленко. — Режим доступу: <http://vscolu.ru/rebus/rebusy-dlya-detej.html>.
5. Создание фотоальбома [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://office.microsoft.com/ru-ru/powerpoint-help/NA010099559.aspx>.
6. Шиман О. І. Практичний курс з використання сучасних інформаційних технологій: навч. посібник для студ. гуман. спеціально-стей пед. ВНЗ. — Запоріжжя: «Просвіта», 2009. — 157 с.
7. Ястребов Л. І. Создание мультимедийных презентаций в программе Microsoft Power Point [Електронний ресурс] / Л. Ястребов. — Режим доступу: http://vio.uchim.info/Vio_33/cd_site/articles/art_1_1.htm.